

منهای سینما

• نامزدهای اولیه جایزه بوکر امسال معرفی شدند. بیش از نیمی از آنها اثر نویسندگان تازه‌کار هستند. «برهوت جدید» اثر دایان کوک از آمریکا، «این بدن عزادار» نوشته تیستی دانگامبگا از زیمبابوه، «شکر سوخته» نوشته آونی دوشی از آمریکا، «آنها چه کسانی بودند» اثر گابریل کراز از انگلیس، «آینه ونور» نوشته هیلاری منتل از انگلیس، «پیروگون» اثر کالم مک‌کان از ایرلند/آمریکا، «پادشاه سایه» از مازا منگسته از اتیوپی/آمریکا، «دوره سرگرم کننده» نوشته کایلی رید از آمریکا، «زندگی واقعی» اثر براندون تیلور از آمریکا، «موقرمز در کنار جاده» نوشته آن تایلر از آمریکا، «شاگی بین» اثر داگلاس استوارت از اسکاتلند/آمریکا، «عشق و دیگر آزمایشات اندیشه» نوشته سوفی وارد از انگلیس، «چقدر از این تپه‌ها طلاست» نوشته سی‌پم ژانگ از آمریکا، نامزدهای اولیه جایزه بوکر ۲۰۲۰ هستند. این ۱۳ کتاب از بین ۱۶۲ رمانی انتخاب شدند که از اول اکتبر ۲۰۱۹ (نهم مهر ۹۸) تا سی‌ام سپتامبر ۲۰۲۰ (نهم مهر ۹۹) در انگلیس یا ایرلند منتشر شده بودند. فهرست نهایی نامزدهای جایزه بوکر ۲۰۲۰ روز سه‌شنبه پانزدهم سپتامبر (بیست و پنجم شهریور ۹۹) اعلام می‌شود. □

• خبر تولید سریال «کت فرمانده» از سوی روابط عمومی شبکه دوسیماتکذیب شد. به گزارش روابط عمومی شبکه دوسیماتکذیب سریالی به نام «کت فرمانده» برای پخش از شبکه دوسیمادریام دفاع مقدس که در روزهای اخیر در رسانه‌ها منتشر شده از اساس کذب محض بوده و فردی به نام شاهرخ قیصری که خود را تهیه‌کننده و کارگردان این سریال معرفی کرده از طریق رسانه‌ها اقدام به انتشار این خبر کرده است. □

روی خط سینما

• انجمن مطبوعات خارجی هالیوود اعلام کرد که هفتاد و هشتمین دوره جایزه گلدن گلوب در روز یکشنبه دهم اسفند (بیست و هشتم فوریه) برگزار خواهد شد. نامزدهای این جایزه هم روز پانزدهم بهمن (سوم فوریه) اعلام خواهند شد. □

• بعد از کشمکش‌های زیاد و تعویق‌های چندباره، تاریخ اکران تازه‌ترین ساخته سینمایی کریستوفر نولان اعلام شد. قرار شد این فیلم پیش از اکران در ایالات متحده، در بیش از ۷۰ کشور دنیا روی پرده سینماها برود. استودیوی برادران وارنر ضمن اعلام این استراتژی بیان کرد که «تنت» از بیست و ششم آگوست (ششم شهریور ماه ۱۳۹۹) در بیش از ۷۰ کشور دنیا افتتاح می‌شود. بزرگ‌ترین مناطق شامل استرالیا، کانادا، فرانسه، آلمان، ایتالیا، ژاپن، کره، روسیه، اسپانیا و بریتانیا خواهد بود. این فیلم از سوم سپتامبر (سیزدهم شهریور ماه ۱۳۹۹) در ایالات متحده نیز افتتاح خواهد شد. □

• فیلمبرداری فیلم سینمایی «کوسه» به کارگردانی علی عطشانی و تهیه‌کنندگی سیدمحمد احمدی که یک ماه پیش آغاز شده بود، همچنان ادامه دارد و به تازگی آسیا تاشکین بازیگر ترک نیز به جمع بازیگران این فیلم اضافه شده است. آسیا تاشکین یکی از محبوب‌ترین بازیگران سریال‌های ترکی است و نقش یک شخصیت شناخته‌شده ترک را در این فیلم بازی می‌کند. مهدی هاشمی، مه‌رمان احمدی، سیما تیرانداز، بهناز جعفری، ریحانه پارسا و پژمان جمشیدی بازیگران این فیلم هستند. □

• نوزدهمین جشنواره فیلم ترانسیلوانیا از دهم تا نوزدهم مرداد (سی‌ویکم جولای تا نهم آگوست) در رومانی برگزار خواهد شد و فیلم‌های «مسخره باز» ساخته همایون غنی‌زاده در بخش مسابقه، «متری شیش و نیم» ساخته سعید روستایی در بخش سوپر نووا و «کاغذ پاره‌ها» ساخته بهزاد نعلبندی در بخش چه خبر از مستند به نمایش در خواهند آمد. □

• فیلم سینمایی «خوب، بد، جلف ۲: ارتش سری» نخستین ساخته پیمان قاسم‌خانی، پنجشنبه نهم مرداد در سینما آنلاین فیلمو اکران خواهد شد. روابط عمومی فیلمو اعلام کرد که در پی استمرار ویروس کرونا و شرایط بحرانی سینما و فرهنگ، عوامل فیلم سینمایی «خوب، بد، جلف ۲: ارتش سری» به جهت کمک به این هنر-صنعت تصمیم گرفتند این فیلم را هم‌زمان با اکران سینمایی روانه اکران آنلاین کنند. کاربران از روز پنجشنبه ساعت ۲۰ می‌توانند نخستین اثر پیمان قاسم‌خانی را تماشا کنند. □

دیالوگ

سیروس همتی نمایشنامه‌نویس و کارگردان تئاتر: «متأسفانه مسئولان برای ماه‌های محرم و صفر که ماه‌های مهمی هم هستند به فکر سفارش دادن آثار در خور توجه نیستند. شرایط کرونایی موجود نیز تبدیل به توجیهی برای این انفعال مسئولان شده است. در این شرایط حال تئاتر خوب نیست و حال تئاتر دینی هم خوب نبوده نیست. درست است که باید برای سلامتی هنرمندان و مخاطبان اهمیت قابل‌بیشماد را این دوران همه‌هنرهابه‌غیراز تئاتر و موسیقی‌تکان‌خورند.» □

غلامرضا آزادی، تهیه‌کننده و کارگردان: «متأسفانه با شیوع ویروس کرونا شرایط برای کار بسیار سخت شده است و من به هیچ وجه در این شرایط کاری نمی‌کنم که سلامتی خود و یک گروه فیلمسازی را به خطر بیندازم، به همین دلیل هنوز مشخص نیست فیلم‌مان چه زمانی جلوی دوربین خواهد رفت. معتقدم در شرایطی که باید پروتکل‌های بهداشتی را رعایت کرد، اصرار به کار گروهی یک‌نوع‌جنایت است. شرایط به‌گونه‌ای است که حتی نمی‌توان جلسات گروهی برای ساخت این فیلم برگزار کرد چه برسد به کار میدانی و جمع کردن گروه برای فیلمبرداری.» □

شایان شکرایی، نوازنده پیانو: «قطعاً برای سراسر صداهای ضبط‌شده از تپش قلب بیماران دچار بیماری‌های قلبی‌بدر نظر گرفتن چارچوب‌های موسیقی اصیل ایرانی ساخته و تنظیم کرده‌ام. من در این آثار تلاش کرده‌ام از نواها و سازهای بومی ایران استفاده و این موسیقی را با سازهای استاندارد غربی نیز ترکیب کنم. این ایده می‌تواند جنبه کمک آموزشی برای دانشجویان پزشکی و پرستاری برای یادگیری صداهای قلب در حالت‌های مختلف داشته باشد. در نخستین تجربه‌ای که پیرامون این پروژه انجام دادیم، آهنگ mid systolic click به‌عنوان یک مثال از این مجموعه با ملودی زیبایی استاد پرویز مشکاتیان تلفیق شده است. این قطعه خوشبختانه با استقبال کارشناسان و جامعه پزشکی مواجه شده است.» □

خورشید مجیدی در وئیز

«شهرود» هفتاد و هفتمین جشنواره فیلم وئیز به‌عنوان نخستین جشنواره مهم بین‌المللی که قصد دارد در دوره بحران کرونا به صورت فیزیکی برگزار شود آسامی فیلم‌های حاضر در این دوره را اعلام کرد و فیلم سینمایی «خورشید» ساخته مجید مجیدی هم در بخش مسابقه اصلی آن پذیرفته شده است. فیلم‌های «جنایت بی‌دقت» ساخته شهرام مکرری و «دست خاموش» ساخته احمد بهرامی هم در بخش آفاق‌های جشنواره به نمایش در خواهند آمد. در کنار مجید مجیدی، کارگردان‌های سرشناس دیگری هم فیلم‌های جدید خود را در بخش مسابقه وئیز به نمایش خواهند گذاشت از جمله میشل فرانکو مکزیک، مونا فولستون آمریکا، نیکول گارسیا فرانسوی، آتوم آکویان کانادایی، آموش گیتای اسرائیلی، آنری کوچا و فسکی روسی، کویوش کوروساوا ژاپنی، جیانفرانکو روزی ایتالیایی و جاسمیل زانیچ بوسنیایی. در بخش خارج از مسابقه هم سینماگران معروفی مانند آن هویی، پارک سونگ-جونگ، آبل فررا، الکس گینی، اورین وائز و فردریک وایرمن حضور دارند و رقبا صاحب نام شهرام مکرری و احمد بهرامی در بخش آفاق‌ها هم لاودیز فیلیپینی، بردان ناصر از فلسطین و عادل خان بیرائف قزاق هستند. □

خبرگزاری تسنیم

بدرالزمان قریب، نویسنده، پژوهشگر، ایران‌شناس، زبان‌شناس، ادیب، شاعر، مترجم و مدرس دانشگاه درگذشت

بانوی زبان‌های خاموش

به باور رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی بدرالزمان قریب در حوزه زبان‌های باستانی ایران صاحب شهرت و اعتباری جهانی بود

«بولاد امین» بانو تنها بود، تنها زیست و تنها رفت. ۹۱ سال تنهایی که با تحقیق و مطالعه و عشق به ایران پر شد. تا همین روزهای آخر که این بار هم تنها با مرگ رودرو شد؛ مرگی که به شکل کرونا آمده بود. بانو بدرالزمان قریب دانش‌آموخته پیش استادانی چون محمد معین، احسان یارشاطر، پرویز ناتل خانلری و ابراهیم پورداوود و بسیاری دیگر که بدرالزمان را به زبان‌های پهلوی، اوستا و فارسی باستان علاقه‌مند و در واقع او را بدرالزمان کردند. دانشجویی که در قصیده‌ای درباره دکتر مصدق محصور در خانه «ای روشنی دیده ایران چگونه‌ای / تنها نشسته گوشه زندان چگونه‌ای» زخم‌های قلبش را سرود و نشان داد همان قدر به امروز کشورش می‌اندیشید که در عمق ریشه‌های تاریخی و فرهنگی این کشور و این راه را تا دهمین دهه زندگی اش ادامه داد.

شغدی؛ پژوهش‌های ایرانی باستان و میانه‌شماری از کتاب‌های این بانوی دانشمند و ادیب هستند. از این زبان‌شناس برجسته مقالاتی چون «کشف کتیبه پهلوی در چین»، «کتیبه تازه یافته خشایارشا»، «وجوه مشترک فارسی باستان و شغدی»، «عیسا از دیدگاه مانی»، «شغدی‌ها در آسیای میانه»، «سخنی درباره منوهمد روشن»، «بهشت نور بر چرم سفید، یاد بهار»، «خدای دین مزدینان در یک متن مانوی»، «نوروز جشن بازگشت به زندگی»، «خفتگان اقیسوس» یا همان داستان اصحاب کهف به روایت شغدی، «اهمیت اعداد در اسطوره مانی» و «تاریخچه گویش شناسی در ایران» نیز منتشر شده است.

بدرالزمان قریب با کتاب زبان‌های خاموش عنوان برگزیده کتاب سال ۱۳۶۶ و با کتاب فرهنگ شغدی نیز عنوان برگزیده کتاب سال ۱۳۷۵ را به دست آورده بود. □

قدر دیده در ایام حیات

ژاله آموزگار، پژوهشگر فرهنگ و زبان‌های باستانی- پس از فوت بدرالزمان قریب، ممکن است وجود فیزیکی ایشان از بین ما رفته باشد اما آثار زیادی بر جای گذاشته‌اند و همین آثار، یاد و خاطره‌شان را برای ما زنده نگه خواهد گذاشت. درباره آثار ایشان به قدری اطلاعات در سایت‌ها و دایره‌المعارف هست که شاید نیاز نباشد که از آنها نام ببرم اما مسأله مهم این است که دکتر قریب، کارشان در زمینه ادبیات بسیار عالی بود. «فرهنگ شغدی» از مهم‌ترین آثار ایشان و بسیار ارزشمند است که بین‌المللی و ماندگار است. زمانی که این کتاب به‌عنوان کتاب سال انتخاب شد، به خود بالیدیم که یک زن ایرانی چنین اثری را به سرانجام رسانده است. قبلاً هم در سخنرانی درباره او گفته‌ام که در فیلمنامه زندگی‌اش بازیگری بسیار مثبت بود و بیهوده نگذشت. البته خانم قریب در یکی، دو سال گذشته که دچار فراموشی شده بودند، مثل گذشته نبودند اما مهم است که همه بدانند در ایام حیات‌شان، در زمان بیماری یا قبل از آن، از هر جانب نهایت احترام برای ایشان ابراز شد. از جامعه علمی خودمان متشکریم که نمی‌گذارند آدم‌ها وقتی زنده‌اند، بمیرند و قدرشان را می‌دانند. سال گذشته با وجود اینکه خانم دکتر قریب، چیزی در خاطرشان نبود اما برای تولد ۹۰ سالگی‌شان جشن تولدی گرفته شد. آخرین باری که او را در شرایط سلامتی دیدم، همین دو یا سه سال پیش در مراسم بزرگداشت پدیده ثمره بود که پس از سخنرانی گفتند چقدر خوب حرف زدی، پس از آن بیشتر حال‌شان را از طرفین می‌پرسیدم. تقریباً دو هفته پیش هم از طریق یکی از آشنایان با او تماسی در خانه سالمندان داشتم، اگرچه مرا نمی‌شناخت اما با او صحبت کردم تا حرف‌هایم را بشنوند؛ سعی کردم زیباترین کلماتی را که بلد بودم، به ایشان بگویم. صحبتی که تمام شد، از آشنایان پرسیدم واکنش‌شان چه بود؟ گفتند از حرف‌ها خوشش آمده است و تمام مدت لبخند می‌زد. از چند هفته پیش مبتلا به کرونا شده بود و البته تا پیش از این در خانه نگهداری می‌شد و فقط چندماه در خانه سالمندان زندگی کرد.

وقتی در دوران پرآشوب تهران دهه بیست بدرالزمان قریب به دلیل ناراحتی چشم از ادامه تحصیل بازماند، کسی شاید فکریش را نمی‌کرد که این دیپلمه طبیعی بتواند تا چند سال دیگری از بزرگان ماندگار ادبیات و فرهنگ این دیار لقب گیرد. اما این اتفاق افتاد؛ با سختکوشی و البته عشقی که به شاهنامه، مثنوی، حافظ و نظامی داشت و هر وقت چشمش اجازه می‌داد، می‌خواند و می‌نوشت و می‌سرود و بالاخره هم توانست به دانشکده ادبیات راه یابد و در دوران آشفته کودتا و محاکمه دکتر مصدق در کلاس‌های استادانی حاضر شود که فخر زمان بودند. کسانی چون محمد معین، احسان یارشاطر، پرویز ناتل خانلری، ابراهیم پورداوود و بسیاری دیگر که بدرالزمان را به زبان‌های پهلوی، اوستا و فارسی باستان علاقه‌مند و در واقع او را بدرالزمان کردند. دانشجویی که در قصیده‌ای درباره دکتر مصدق محصور در خانه «ای روشنی دیده ایران چگونه‌ای / تنها نشسته گوشه زندان چگونه‌ای» زخم‌های قلبش را سرود و نشان داد همان قدر به امروز کشورش می‌اندیشید که در عمق ریشه‌های تاریخی و فرهنگی این کشور و این راه را تا دهمین دهه زندگی اش ادامه داد.

بدرالزمان بعد از دوران دانشجویی، در پی شناخت ریشه‌های فرهنگ ایرانی به زبان‌های باستانی علاقه‌مند شده و درباره شرق‌شناسی و زبان‌شناسی در دانشگاه پنسیلوانیا تحصیل می‌کند و دکترایش را هم در همان دانشگاه می‌گیرد. دوره‌ای مهم که ماحصلش آشنایی با جورج کامرون نویسنده تاریخ عیلام است. این همان دوره‌ای است که رساله «ساختار فعل در زبان شغدی» را می‌نویسد که شاهکار کارنامه پربارش است. خود دکتر قریب درباره اهمیت زبان شغدی گفته که «زبان شغدی یکی از زبان‌های ایرانی دوران میانه است. مردم در هزاره اول میلادی از دریای خزر تا مرز چین به آن صحبت می‌کردند و بدین سبب از وسعت و تنوع زیادی برخوردار بوده است. این زبان به سه خط مانوی، بودایی و سریانی نوشته می‌شد. سغدا از ایالت‌های هخامنشی بود که در برابر حمله اسکندر مقاومت کرد و مردم آن گرفتار کشتار فجیعی شدند و به همین دلیل به سمت چین مهاجرت کرده و در آنجا سکونت گزیدند. بعد‌ها زبان شغدی، زبان دادوستد در جاده ابریشم شد.»

دکتر بدرالزمان قریب پس از بازگشت به ایران در دانشگاه‌های شیراز و تهران به تدریس پرداخت. او که در همایش دوم جزو چهره‌های ماندگار ایران شناخته شد، با شناخته‌شدن دو کتابش به‌عنوان کتاب سال از این نظر نیز کارنامه‌ای قدریده و تحسین‌شده دارد.

بدرالزمان قریب، متولد سال ۱۳۰۸ در تهران، نویسنده، پژوهشگر، ایران‌شناس، زبان‌شناس، پژوهشگر زبان شغدی، ادیب، شاعر، مترجم و مدرس دانشگاه بود. دکتر قریب عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز بود، یا به گویشی بهتر تنها زنی که عضو پیوسته این فرهنگستان بود. او که در سال ۱۳۷۷ عضو پیوسته فرهنگستان شده بود، در سال ۱۳۷۸ سرپرستی گروه گویش‌شناسی و در سال ۱۳۸۳ نیز مدیریت گروه زبان‌های ایرانی را به عهده گرفت.

دکتر بدرالزمان قریب در طول زندگی پربارش آثار زیادی را به زیور طبع آراسته بود. تحلیل ساختاری فعل در زبان شغدی، زبان‌های خاموش (نوشته یوهانس فریدریش، با همکاری پدیده ثمره)، وسترنه جاکه، داستان تولد بودا به روایت شغدی؛ فرهنگ شغدی (شغدی- فارسی- انگلیسی)؛ تاریخچه گویش‌شناسی در ایران؛ مطالعات